

Pleje af Karl Søes østlige ende

Arealer ejet af Grundejerforeningen Slagballe Bakker i Karl Søes østende er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3. For udstrækning af beskyttet natur, se kort nedenfor.

Figur 1. Oversigtskort beskyttet natur. Copyright SDFI. Luftfoto 2022.

I beskyttet natur gælder, at man må fortsætte hidtidig praksis i et område, dvs. I kan fortsætte med at gennemføre den pleje af området, som I indtil nu har udøvet. Ønsker I at indføre nye plejetiltag, kan det være dispensationskrævende. Dette afklares ved at tage kontakt til naturmyndigheden, som hos jer er Horsens Kommune.

I 2011 og ved besøg i sommeren 2024 er det klarlagt, at i fortsat kan sikre områdets høje naturkvalitet ved følgende pleje:

- Årlig fjernelse af opskud af nye vedplanter af eg, birk, pil og gran. Herved holdes området lysåbent, og områdets høje naturkvalitet kan bibeholdes.
- Fældning af større birketræer kan forhindre fremspiring af nye individer.

Pleje der sikrer jeres fortsatte rekreative anvendelse af området:

- Fjerne mindre mængder af materiale fra søen, for at kunne bruge den som badesø. Materialet må ikke efterfølgende lægges på beskyttet natur, men skal placeres udenfor beskyttet natur.

OBS: Egetræer har høj biologisk værdi, både som dødt og levende ved, med mange tilknyttede arter og områdets ældre egetræer kan derfor ikke fældes uden forudgående dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3.

Plejeplanen fra 2011 indeholder et længere afsnit om østenden af Karl Sø. Dette er klippet ud og fremgår af de næste sider.

Vedligeholdelse af beskyttede arealer ved Karlsø: Området ved sydøst-enden af Karlsø er beskyttet mose. Der er tale om en veludviklet hængesæk med flere vandhuller – rester af gamle tørvegrave. Det største af vandhullerne har en vandflade på ca. 700 m². Området er ekstremfattigkær og overgangsfattigkær, og har en meget høj naturkvalitet med sjældne arter. Både Karlsø og vandhullerne, samt bækken på nordsiden af området er beskyttede.

Hedearealerne i området er ikke registrerede som beskyttet i den vejledende register pt., men karakteren af dem gør, at de højst sandsynligt er omfattet af beskyttelsen. Områderne bliver registreret efter en gennemgang, Horsens Kommune er i gang med i disse år.

- **Karlsø:** Søen er næringsrig og har tendens til algeopblomstring. Spildevandsudledningen fra Vinding, der angiveligt har forårsaget forureningen af søen er afskåret, men tilstanden lider under en fosforpulje i søen. Horsens Kommune har ikke planer om at iværksætte en oprensning eller en biomanipulation af søen på nuværende tidspunkt.

- **Tørvegravene i den beskyttede mose – fattigkær:** Der er tale om nogle meget fine klare og survandede mosehuller. Området omkring vandspejlet er lysåbent. Der er ikke nogen plejebehov i forbindelse med selve vandhullerne.

- **Mosen omkring tørvegravene:** Der står en del unge birketræer spredt i mosen, og der kan ses en massiv spiring af birkeskud i dele af området. Birketræerne er modertræer til frø, der falder ned i mosen, og den massive spiring af unge birk forudsætter en meget konsekvent plejebehov. Holder man op med at rydde de unge birkeskud, vil der opstå en helt lukket birkeskov i løbet af en meget kort årrække. På sigt vil højskoven overtage området, og tørvegravene vil gradvist gro til og forsvinde. Birken fungerer som ammetræ for skovtræer. De dele af mosen, hvor spiring af birk er kraftigst, er variationen af den naturlige bevoksning kraftigt forringet. Når birk først har etableret sig, er den meget svær at bekæmpe den pga. stor overlevelsessevne.

For at begrænse frøspredning af birk, er det nødvendigt med en fældning af alle birketræer indenfor den beskyttede mose og dens nærhed.

De yngste af birkskuddene er bedst at trække op. Klipper eller slår man birken, busker den sig voldsomt, og er ikke til at få bugt med. Birken svækkes typisk ikke af slåning, og området med mange skud er fattigt i andre – mere værdifulde – planter. Det er sådan set den tilstand, dele af området ved tørvegravene er ved at få.

For at svække væksten, skal beskæring foretages ved rodhals – og gerne under - og gentages to gange i løbet af vækstsæsonen indtil birken pines helt ud af området. Men som sagt er forudsætningen også, at der ikke kommer alt for mange frø til fra voksne træer.

Den vestlige del af mosen fremstår tilgroet med pil. Pilen har tendens til at etablere sig massivt i fugtige områder, og skabe helt lukkede bevoksninger. De mindre planter forsvinder i skyggen af pilebuskene.

Pilen skal holdes ned ved at nye skud af pil i de åben dele af mosen trækkes op og større skud skæres ned. Her gælder det samme som ved birken, at nedskæring fremmer genskydning, og pilen busker sig endnu mere.

Der skal skæres længst muligt nede ved roden og fjerne mest muligt at planten. Kan man skære roden over på mindre pilebuske - uden selvfølgelig at grave mosen igennem – får man bedre resultat.

De større pilebuske er også en god ide at skære ned, og området skal plejes konsekvent efterfølgende med beskæring længst muligt nede ved jorden – og gerne lidt under. Har man ikke overskud til at rydde pil, er det vigtigt ikke at lade pilen brede sig ved rodskud m.m.

I forhold til al beskæring i mosen gælder det, at nedskåret materiale skal fjernes fra mosen.

- **Birk langs kanten af Karlsø:** For at begrænse frøspredning ind i mosen, kan det være en god ide at fjerne en del af birketræerne ved kanten af søen. Frøspredning kan ikke undgås helt, og birken giver selvfølgelig også en større variation. Derfor er det træerne tættest på mosen og tørvegravene, der mest er oplagt at fjerne.
- **Rynket rose** – *rosa rugosa* i kanten af areal ved Karlsø. Der findes en plantet kantbevoksning bestående af rynket rose ved grundejerforeningens areal ved stien. Rynket rose er en invasiv planteart, der visse steder er meget offensiv i sin spredning på bekostning af den naturlige bevoksning.

Umiddelbart er det ikke sikkert, at rosen har så nemt ved at sprede sig her, at det er nødvendigt med at fjerne den. Men det er en god ide at holde øje med, om den spredes, og de eventuelle nye planter skal fjernes. Rosen må ikke sprede sig ind på lyngbakkerne eller i mosen.

- **Gyvel på hedeskråninger:** Der er lidt gyvel iblandt lyng på skråningen ned mod mosen. Gyvel er en invasiv plante, der spreder sig meget villigt i hedeområder, og kan overtage dem helt. Gyvel holdes bedst ned ved klipning i løbet af vækstperioden – i starten af blomstring, hvor der ikke er frøspredning endnu. To klipninger i løbet af vækstsæsonen forbedrer resultatet.

Frida Franko-Dossar, mail ffd@horsens.dk
tlf. 76292511

biolog, Naturafdelingen, Horsens
Kommune